SELSKA SVAĎBA

Veseloihra iz žizni

PODKARPATO-RUSSKAHO NARODA

V TRECH AKTACH

Napisal:
o. STEFAN VARZALY

Typografia Amerikanskoho Russkoho Viestnika, Homestead, Pa.

Digitized by the Internet Archive
in 2016

https://archive.org/details/selskasvabavesel00varz

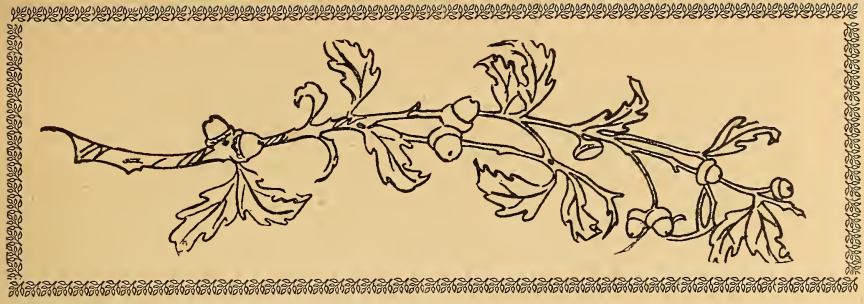

SELSKA SVAĎBA.

VESELOIHRA IZ ŽIZNI PODKARPATO-RUSSKAHO NARODA.

— V trech aktach. —

Napisal: **o. STEFAN VARZALY.**

OSOBY:

Petro, gazda
Katuša, jeho žena
Iľka, jich doňka
Fedor, chudobnyj parobok
Haňa, sosida
Sruľ, selskij korčmar
Gusti, selskij cigan
Jurko, syn richtara
Havrila, svatač
Seľski parobki i ďivčata.

AKT I.

Scena 1.

(Scena:— Gazdovska chiža. Pri stoľi sidiť Iľka,vyšivajet i smutno spivajet.)

Nesčastlivšoj ďivki ne jesť v našem seľi,
Horko naplačusja pri svojej materi,
Črez deň, ta i v noči
Slezny moji oči
A svojemu smutku ne možu pomoči.

Scena 2. Iľka a Fedor.

FEDOR: (Vchodit v chižu i kažet.) Dobryj večer Iľko! le iz serdca spivaješ! Tvoj anhelskij spiv vyjavľajet smutny tajny čuvstva serdca tvojeho.

IĽKA: Pravdu maješ Fedore, moje serdce polnoje iz žalem, i dobri že ne razpuknet mňi ot smutka. Žaľ serdca mo-

jeho vyliju vo spivi, a po semu zaplaču, jesli mňa nikto ne vidit. I tak duškom polehčajet mňi na serdci, na duši.

FEDOR: Čto že bezpokojit serdce tvoje Il'ko? Skaži mňi otvorenno, s dovirijem. Ja dumaju, že pered toboju svit otvirajetsja teper. Vo serdci tvojem prebyvati majut zolaty čustva molodoho vika, svobodny ot žaľa, horkosti.

IL'KA: Ty tak razdumuješ Fedore, jak i pročii ľudi, kotry do hlubiny serdca mojeho pozriti ne možut, i kotry neznajut obstojateľstva teperišňoho života mojeho.

FEDOR: Il'ko, hovor jasňijše, bo ťa nemožu porozumiti.

IĽKA: Dobri Fedore. Otkryju tajnu ranu serdca mojeho, ale na jedno ťa prošu, ne skaži to nikomu.

FEDOR: Hovor' smilo Il'ko. Čto mňi skažeš, to tak budet, jak by jes' vo spoviď i skazala. Nikto ne učujet ani jednoho slova ot mene.

IL'KA: Črez deň a noč proľivaju slezy, bo moja vlastna mati zhubiti chočet serdce moje, i takim sposobom snisčiti moj molodyj vik.

FEDOR: Ne hovor' takoje!

IĽKA: To jesť svjata pravda! Mati moja konečno otdati chočet mene za richtarovoho Jurka, za toho pijaka, lajdaka, ľiňucha, kotoroho vystati nemožu. Mati moja za boľše ciniť bohatstvo, jak budučnosť ďivki svojej Žeby naši osminy spojilisja s richtarovymi, moja mati hotova mene do rabstva dati, otdati za pijačiska.

FEDOR: Il'ko, na sije žadna mater ne majet prava. Bohatstvo ješče nikoho zadovolennym, sčastlivym ne sďilalo.

IĽKA: Toto znaju i ja, i pravi zato na protiv svojej voľi ne choču otdatisja za richtarovho Jurka. Radše ostanu do smerti vo varkoči.

FEDOR: Pravdu maješ Il'ko, že bohatstvo jesče ne vse na sviťi. Manželskij stan bez ľubvi i bez čestnoho života i pri najboľšom bohatstvi jesť peklom na zemľi.

IĽKA: Tak dumaju i ja. I keď by on jedinyj byl na sem sviťi, i tak za neho ne otdajusja!

FEDOR: Na sije nikto ne možet tebe prisiliti, ni vlastna tvoja mati. A ťim meňše, bo jesť jedno serdce, kotore s toboj sočuvstvujet, tebe cinit i tebe iskrenno ľubit.

IL'KA: Tak dumaješ Fedore?

FEDOR: Ja ne lem dumaju, ale to na pevno znaju. Toto serdce lem za toboj bijet.

IĽKA: Keďby ja to znala, že kotra tota duša, ta by mňi duškom lehše bylo.

FEDOR: Othadni. Myšľu, že ne budet ťažka robota.

IĽKA: Ta možno ty Fedore?

FEDOR: Othadla jes' Iľko! Ja ľubju ťa s cilym serdcem mojim. Hotov jem za tebe i svoj život požertvovati. Tvojeho lica obraz vsehda pred mnoju.

IĽKA: (haňblivo.) Na to by jem ne byla podumala.

FEDOR: To jesť svjata pravda. Ľubju ťa iz serdca. Lem jedno mene bezpokojit, bo ne znaju, že jak ty razdumaješ o čustvach serdca mojeho, na koľko ty jich ciniš?

IĽKA: Čto i jak razdumaju ja? Fedor ne pohňivajsja na mene, jesli ťi skažu, že ľubju tebe iz serdca. Každa moja myseľ o tebi.

FEDOR: Na sije ne byl by jem podumal Iľko, bo ja chudobnyj sluha, a ty ďivča bohatych rodičej.

IĽKA: Uže jem ti skazala raz Fedore, že bohatstvo pered mnoju ne majet nijakoj vartosti. Ot bohatstva za vyšše ciňu čestnosť, usilovnosť, terezvyj život, bo ťi dobroďiteľi sut fundamentom sčastlivoho života.

FEDOR: Iľko, ta 'sme sja cilkom dobri porazumili. A žeby sije porazumlenije zakonnoje bylo, ta popečetujme 'ho.

IĽ'KA: Ta kto pojdet po pečatku do richtarja, a kto udarit ju na naše zajavlenije?

FEDOR: Pečatka je tut, i udarju ju sam! (cilujet Iľku.)

Scena 3. Iľka, Fedor i Petro.

PETRO: (Vchodit v chižu, Iľka s Fedorom strašatsja.) Nič to, za to nič. Ne bojtesja ja kuryj sľip maju. — Vitaj Fedore!

FEDOR: Zdorovyj buďte i vy samyj.

PETRO: Čto novoho?

FEDOR: Pojdu do Ameriki. Dnes' dostal jem šifkartu ot ujka svojeho.

PETRO: Čto ne kažeš Fedore? Na sije ni ne byl jem podumal sebi.

IĽKA: Možno lem figľuješ Fedore, a hejže?

FEDOR: Ne figľuju, ale svjatu pravdu kažu. Inše ne možu robiti. Otca-materi ne maju. Davno pomerli, ni ne pamjataju jich. Chudobny byli samy i tak nič ne ostalo po nich. V sem seľi ne možu byti daľše. Dolžen jem idti tam, hde i druhi chodobny ľudi idut budučnosť hľadati, do Ameriki.

PETRO: Pravdu maješ Fedore, keď tak razmyšľaješ. Dolžen jes' dačto robiti, čto by jes' sebi budučnosť zabezpečil, do

smerti ne možeš po čužich kutach vaľatisja. — Robotny, čestny ludi jak ty, majut veliku budučnosť v tom novom sviťi. Takich ľudej pracu ociňat tam. Byl i ja v Ameriki i znaju, že jakij tam svit. Možeš pobyti tam za niskoľko rokov, a koli zarobiš dačto, vernešsja do kraju, možno i do našeho sela, kupiš sebi zemľi i stanešsja gazdom.

FEDOR: Dumaju, čto mojeju usilovnoju pracoju nadobudu sebi dačto v toj Ameriki, jesli i milyj Boh budet mňi na pomoči.

IĽKA: A keď zarobiš mnoho hrošej v Ameriki, ci ty vernešsja tohda do kraju?

FEDOR: Vernusja Iľko, bo rodna zemľa vsehda domoj ťahajet každoho čelovika. A mene kromi rodnoj zemľi jesče i inoje budet ťahati do kraju. Rozumiješ?

IĽKA: A do kotroho sela vernešsja? Možno lem do našoho?

FEDOR: Hde jem vyros i žil doteper'.

IĽKA: A hde budeš ženitisja? V Ameriki?

FEDOR: Ňit, amerikanku ne choču, lem krajovu ďivku.

IĽKA: Pravdu maješ Fedore. To hovorjat ľudi, kotry s Ameriki prijšli, čto tamošňi ďivki veliki paňi, do gazdovskoj roboty ne razumijutsja. Ne znajut prjasti, kopati i korovy dojiti. Na gazdovstvo potrebno dobru gazdyňu a ne paňu v rukavičkach.

FEDOR: Perebačte Petre i ty Iľko. Dolžen jem domoj idti, dati koňam sina. Buďte zdorovy.

PETRO: Chodi s Bohom!

IĽKA: A jak pojdeš do Ameriki, žeby jes' prišol poprasčatisja s nami.

FEDOR: Bez seho ne ostavľu sije selo. (Otchodit.)

IĽKA: Apo, jakij porjadnyj čelovik sej Fedor.

PETRO: Ľipšoho čeľadnika ne znaju ot neho v našem seľi. Jesli zdorovyj budet, pod korotkim časom tysjački zarobit v Ameriki.

IĽKA: A keď vernetsja domoj, kupit sebi zemľi i budet s neho dobryj gazda.

Petro: Vera že budet. A ďivka, kotra za neho otdastsja, ščastliva budet pri nem.

Scena 4. Iľka, Petro i Katuša.

KATUŠA: Byla jem u richtarovych posiďiti. Oh čto to za dobry i statočny ľudi. Sčiršich ľudej ne poznaju, dali by

duškom

i s paľca krovi, jesliby vozmožno bylo. A Jurko jich syn, čto za čeľadnik, lem ľuba vec pozriti na neho. Červenyj jak ruža, a ne haňblivyj, jak to druhi parobki. Ne dajet nukatisja. Prijdet smilo ko stolu i vypijet sebi po chlopski. Poharik až pasujet jemu do ruk. Za palenku ni ne zmorsčitsja Vypijet 5—6 poharikov jedno za druhim, a to ni ne poznati na nem. Staryj, ta ty čto skažeš ko semu?

PETRO: To duže slaba pochvala pro jednoho parobka.

KATUŠA: Bodaj by tebe chrobaki točili, ty staryj medviďu. S takimi besidami lem zahubiš budusčnosť našej ďivčiny. Vmisto toho, čtoby jes' radovalsja, že Jurko vnimanije svoje obertajet na našu Iľku, ta ty s tvojimi durnymi besidami probuješ otohnati jeho ot našeho obisťa. Daj pozor na tvoj jazyk! A keď lem jedno slovo skažeš protiv Jurka, ta ťi holovu roztrepu s ťim valkom.

PETRO: Babo, čto jesť s toboju? Ci jes' odurila, abo čto? Derži jazyk za zubami, a ne uražaj mene, bo inakši otrubu ťi 'ho na klaťi. Javno ťi kažu, že ne spominaj mňi boľše toho pijaka, bo o nem ni slyšati ne choču.

KATUŠA: Oh ľudi, to uže ne do vyderžaňa s tym mojim lajdakom. Oh jak jem svoj život zapsula, že jem za tebe otdalasja. (Plačet.)

PETRO: Ja jak otec na serdci nošu budučnosť svojej ďitiny. Choču, čtoby naša Iľka, keď prijdet čas na otdavaňa, stupila do manželskoho žiťa s takim čeľadnikom, kotryi takoho čestnoho, dobroho spravunka, jak ona sama. Ne pozvoľu, čtoby jes' ďivča prišila na kark takomu marnotratnikovi, jak Jurko richtarov.

KATUŠA: Ta že by jes' znal, že toto stanetsja, čto ja choču. Mojim zjaťem ne budet nikto inyj, jak Jurko. On bohatyj, krasnyj, šikovnyj parobok. V našem seľi pary ne majet.

PETRO: No babo, ta choť lem teper jes' pravdu skazala. Jurko vo istinnu ne majet pary v našem seľi. Žadnyj parobok ne zrobiť to, čto on. Ožret-opijetsja u žida na toľko, čto 'ni na nohach ne možet stojati. Žid tohda vyšmarit jeho iz korčmy, a on na četyrech nohach pri smichu selskich ďitej priťahnetsja do prikopy, hde zryhajetsja, a po semu prijduť psy i ližut jeho, a on tohda dumajet, že 'ho ďivki hlaskajut-cilujut. Pfuj iz takim parobkom a i s takim spravunkom!

KATUŠA: Vidiš Iľko moja, jakoho otca maješ? Vidiš, jak on hubit tvoje sčasťa.

IĽKA: Mamo-mamo pro Boha Vas prošu majte rozum. Nerobte komediju i škandal. Otec pravdu majut. S Vašimi besidami i povedenijem lem na smich ľudskij postavľajete sa

ma sebe i nas. Z Vas vsi ľudi smijutsja, a mene žaľujut, že takomu podľakovi chočete mňa dati.

KATUŠA: Zatkaj svoj pysok! Ta i ty tak hovoriš, jak tvoj otec?!

IĽKA: Mamo, jesče raz Vas prošu, že majte rozum, ne uražajte otca, a ne spominajte mňi richtarovoho Jurka, bo ja jesče ne na otdavaňa, a choťaj by jem i byla, ta ja by za neho nikohda ne pošla, bo mňi pijaka, ľiňucha ne treba, ni jeho osmïn. Niž oženitsja, ta i propijet jich.

KATUŠA: Bodaj ťa hrom zabil vjedno s tvojim otcom. Oh Bože, jak jes' mňa pokaral! (Plačet.)

PETRO: Ne proklinaj Boha, bo na spravdy jesče ťa pokaret tak, čto vsi ľudi budut nad toboj čudovatisja. Ticho i ne pyskuj!

KATUŠA: Čto, žeby ja ticho byla v svojem domi?! Ta uže toto ňit. Bodaj ťa pokrutilo vjedno s tvojeju ďivkoju!

IĽKA: Mamo, bojtesja Boha, ne proklinajte!

PETRO: Ta čto dumaješ sebi, ty šarkanico, ačej to budeš robiti, čto sama chočeš? Daľše tvojemu pysku ne budu terpiti. Ja tvojeho šalenoho ancijaša. (Zlostno idet ko žeňi, pojimajet ju za volosja i bijet.)

IĽKA: Apo-apo, majte choťa Vy boľše rozuma. (Razderajet jich.)

Scena 5. Iľka, Petro, Katuša, Sruľ i Gusti.

(Sruľ i Gusti vchoďat.) SRUĽ: Daj Bože sčasťa! Oh Petre, jak krasno zabavľajetesja s Vašu Katušu. Ja samo to zvyklo robiti s moje Sure, keď plano rozmišat palenke, tojesť, keď malo vody naľijet do nej.

PETRO: Sruľu, ty nekreste, ne robi smicha iz mene, bo ťa vyženu iz chiži.

SRUĽ: Ci by ste to zrobili, Petre? O jake Vy sprostak. Vy ne znajete mňi česti dati. Vidno, že ne chodite do mojeho šenka, i tak ne znajete nijakoj panskoj maňiri. Ja pan, a każdyj goj majet nazyvati mene panom.

PETRO: Čto hovoriš žide? Ty chočeš, čtoby ja tebe panom nazyval?! Nikohda! Ja židovi ne budu klaňatisja, a to jesče v mojem domi.

KATUŠA: Vidite, vidite Sruľu, jakoho grobjana muža maju. On ne dajet česti ni vam, ni mňi.

GUSTI: Ale ja maju česti u Petra, bo ja pochožu iz vysokoho roda. Petro mudryj chlop i znajut, že moji predki byli

Faraony v Egypťi, kotry v rabstvi deržali nekrestov, i za jich huncutstva, klamstva mučili jich.

PETRO: Pravdu maješ Gusti. U mene cigan boľše česti majet, jak žid. A to pro totu pričinu, bo cigan tajno okradet mňa i druhich ľudej, a žid javno klamet každoho, koli pišet s duplovanoju krejdoju.

SRUĽ: Petre, ne hňivajtesja na mene. Ja ne prijšlo vaditisja s Vami, ale pohovoriti s Vami v jednoj važnoj spravi. Počuvaju, že Iľku Vašu budete otdavati za richtarovoho Jurka, a že už na svaďbu hotovitesja.

PETRO: Vidiš ty durna babo, čto jes' narobila s tvojim neumitym pyskom. Smicha jes' narobila iz visch nas v cilom seľi. Čuješ čto Sruľ hovorit?

KATUŠA: Ta ci to smich, keď ďivča svoje otdame za bohatoho parobka?

SRUĽ: Oj Petre-Petre, jakij Vy blazen, vaša žena mudrijše, jak Vy. Ono znajet, že čto robit. Ono chače otdati Iľku za richtarovoho Jurka, kotre dobre i šikovne parobok. Každyj deň prichodit ono do šenka mojeho a napijetsja mojej dobrej palenke. A ja napilosja, ta ľahne sobi na stol — pak spadnet pod stol, a koli probuditsja, zas' pijet. To je dobryj chlop, a ja takich gojov ľubju.

PETRO: Ja znaju žide, že ty to ľubiš, bo s toho žiješ, jesli by ne pijanicy, ta by jes' zdoch ot holodu.

GUSTI: I ja to ľubju Petre, koli Jurko opijetsja, bo jak na nohach ne možet už stojati, tohda na rozkaz Sruľa vynesu 'ho iz korčmy i šmarju 'ho do prikopy. A za siju robotu, vsehda dostanu ot Sruľa poharik paľunki.

PETRO: O ja tvojeho ciganskoho ancijaša, ta ty do jednoho micha duješ s židom?

GUSTI: Petre, to ne pravda čto vy hovorite. Ja nikoli jesče ne dul do micha. Ja lem svoj nos zvyk vyduti.

PETRO: Faraone, jevreju marš iz chyži! Ne užirajte mene!

KATUŠA: Ale chiža i moja. Ne maješ prava vyhnati jich!

SRUĽ: Petre, Katuša pravdu majet. Viďite ja mudre žid ne take, jak Vy, ja dobre statočne čelovik, bo ja iz korčmy ne vyhnalo nikoho, niž hroši svoji ne propilo A keď konečno uže vyženete nas, ta perše skončme spravu, vo jakoj ja prijšlo do Vas.

PETRO: Ta čto chočeš so mnoju žide?

SRUĽ: Ja prijšlo tut, aby jem ponuklo palenku na Iľkovu svaďbu, bo take dobre napoj nihde ne kupite.

PETRO: Už jem ti raz kazal, žide, že von iz chiži, a o palenki, svaďbi mňi ne hovor'.

GUSTI: Petre, Vy ne majete prava nas iz chiži vyhaňati, bo chiža i Katušina.

PETRO: Vyženu ne lem Vas, ale i Katušu, jesli jazyk ne budet deržati za zubami.

KATUŠA: Choťila by jem to viďiti, žeby ty mene iz sej chiži vyhnal.

GUSTI: Keď Vas vyženut Petro, ta dajte jich do prava, a my so Sruľom budeme Vam za svidkov.

KATUŠA: Ta vera, že tak zrobľu. Čuješ ty kľubako stara (obertajetsja k Petrovi) ani na jeden krok ne rušusja iz ej chiži. Bodaj ťa perun zabil!

GUSTI: A keď 'ho perun ne zabijet, ta dajte mu s valkom po holovi a budet fertig.

SRUĽ: Lem po holovi Katušo, čtoby ne chramal.

PETRO: Bodaj vas vsich čerty zabrali. To uže ne možu znesti, čtoby v domi mojem tak ste mňi grobijanili. Marš stara, žide, cigane!

KATUŠA: Sruľu, Gusti zatiž ne iďme!

PETRO: Čto, ne pojdete? Lem jesče jedno slovo, i Vas vsich na kuski porubu. Marš, von iz chiži! (Vsi vťikajut.)

Scena 6. Petro i Iľka.

PETRO: Vidiš ďivko moja, jakuju mater maješ. Na stare dni dolžen jem s neju nadiratisja.

IĽKA: Znaju apo vse. Stydajusja i sama pro to. A plaču deň a noč.

Scena 7. Petro, Iľka i Fedor.

FEDOR:Zdvastvujte Petre i ty Iľko!

PETRO: Vitaj Fedore. Čto novoho skažeš?

FEDOR: Prišol jem poprasčatisja s Vami. Maju vse hotovo na dorohu. Šifkartu, general pas maju v kešeňi, a šmaťa zapakovano v kufriku. Jesče dneska idu do Levoči na štacion, a o tri dni budu sidati na šifu v Hamburgu.

PETRO: Naj ťa Boh blahoslovit syne moj, na každom kročaji. Ja pevnyj, čto ty sčastlivyj budeš v Ameriki, bo jes' robotnyj i terezvyj junoša. Taki ľudi v Ameriki majut veliku budučnosť. Byl jem tam i sam, i znaju, že jak voditsja tam. Na jedno ťa prošu jesče. Buď virnyj Bohu i na dalej. Ne opustisja svojej viri i cerkvi. Jesli budeš virnyj ko Bohu.

ıohda on pomahati budet tebi na každom kročaji života. Dalej i na to ťa prošu, že za morem ne zabuď i o nas. Časom napiš nam choť jedno pismo, a daj nam na znamosť, že jak voditsja tebi v tom novom sviťi.

FEDOR: Petre, serdečno ďakuju Vam za Vaši otcovski porady i napominanija. Možete pevnyj byti, že ot viry, cerkvi svojej nikohda ne otrečusja. Bohu budu služiti virno i na dalej, bo on byl mňi na pomoči i doteper'. Zabyti nikohda ne možu ni o Vas, bo v seľi ne mal jem ľipšoho čelovika, jak Vy. Pisati budu Vam ot morja i iz Ameriki.

IĽKA: Ale ne zabuď ni o mňi Fedore. Ja budu molitisja za tebe, čtoby jes' sčastlivo perejšol čerez širokoje more.

FEDOR: Duže krasno ďakuju ťi Iľko za tvoje dovirije. Ja ťi to nikohda ne zabudu.

IĽKA: A ci budeš pisati i mňi?

FEDOR: Budu. To budet moja perva povinnosť

IĽKA: A jak prideš do Ameriki, ta daj otobratisja i pošlij mňi jednu fotografiu iz sebe, žeby jem ťa choťaj na fotografiji viďila, bo kto znajet, ci ty vrenešsja dakoh iz toj Ameriki?

FEDOR: Vďačno udovletvorju tvojemu želaniju, jak lem skoro do Ameriki prijdu. A buď pevna, že ja ne na vsehda otchožu do Ameriki. O dva-tri roki vernusja nazad, jesli milyj Boh budet mňi na pomoči. Ne budu ženitisja tam, ale tut vo starom kraju, v tom seľi, hďi jem žil doteper'.

IĽKA: A ja do toho časa ne budu otdavatisja. Počekaju niž ty vernešsja iz Ameriki, čtoby jes' na mojej svaďbi byl.

FEDOR: Poderži svoje slovo Iľko. Ne otdavajsja do toho časa. Skazal by jem ťi boľše, ale ne smiju teper'. Napišu ťi to v pismi, čto teper' ne možu vyjaviti.

IĽKA: Pismo tvoje neterpelivo budu čekati Napiš vse, čto ťi na serdci ležit.

FEDOR: Ale už čas mňi idti, bo voz čekajet na mňa. Buď zdorova Iľko, naj ťa Boh blahosloviť (podajet ruku Iľki. Iľka plačet i oči vterajet.) Ostavajte s Bohom i Vy Petre (dajuť sebi ruki) ostavaj s Bohom moje rodne selo. Prasčajte!

(Konec pervoho akta.)

AKT II.

Scena 1.

(V chiži siďat, Petro, Katuša i Il'ka.)

KATUŠA: Il'ko ďivko moja, ty znaješ, že ja tvoja rodna mati, a ty odnak mňi toľko smutka, horkosti narobila. Ja mnoho preterpila uže pre tebe, a stradaju jesče i teper'.

IL'KA: Mamo, ja ne možu porazumiti Vaši slova. Z čim že ja Vas zasmutila, urazila? Ja Vas čestuju, ja Vas sluchaju, jak dobra ďitina.

KATUŠA: Ne vo vsem, byla jes' mňi poslušna ďivko moja. Ci ne znaješ, že teper' ne chočeš zrobiti to, čto ja želaju ot tebe?

IL'KA: Čto take?

KATUŠA: Ne chočeš otdatisja za Jurka.

IL'KA: Vse možete želati ot mene mamo, lem toto ňit. Ja Jurka ne ľubju, i tak, jak že ja možu za neho otdatisja? Toto Vy ne možete ot mene žadati. Ci ne znajete, že on pijak, ľiňuch, grobijan, kotoryj ješče ni svojim vlastnym roditeľam česti ne dajet, a doma solomu na krest ne preložit.

KATUŠA: Il'ko pohovorme mudro, krasno. Ne buď taka roztriskana. Sluchaj dobri na mene. — Jak to by krasno bylo, keď by naši osminy spojilisja s richtarovymi. Jurko jedinak. Cilyj otcovskyj majetok dostanet on. Ty tak samo jedno ďivka u nas i osminy budut tvoji, keď poberetesja, tohda cilyj majetok zyjdetsja do vjedna. Vsi ľuďi zaviďat vam v našem seľi.

IL'KA: Jak mňi viďitsja mamo, Vam majetok, bohatstvo miľšoje, jak moje sčasťa. Vy hotova i čortu do ruk dati mene, lem žeby naši osminy spojilisja z richtarovymi. — Jak že ja moožu otdatisja za Jurka, koli ja na neho ni pozriti ne možu.

KATUŠA: D'ivko moja, ko všitkomu mož privyknuti. Privykla by jes' i ko Jurkovi. On ne takij podlyj, jak ty sebi mysliš. Že ne robit, to nič zato, bo sluhi skončat robotu za neho. A že napijetsja, to ne velika chiba. Ni jeden parobok palenku za košeľu ne vyľijet, ale spustit ju dolu horlom.

IL'KA: To uže posľidnoje ďilo, koli žena dolžna privykati ko svojemu muževi. Takoho manželstva meňi ne treba. Ja choču otdatisja iz ľubvi, a ne pro bohatstvo. Bez ľubvi manželstvo horše, jak peklo.

KATUŠA: Tak sja mňi vidit, že s toboj nemož poraditi.

PETRO: Ženo Boža, maj že už rozum! Prisluchoval jem

sja na vašu besidu i teper' ne možu zaderžatisja, čtoby i ja ne skazal dačto ko semu.

KATUŠA: A hejže staryj možno i ty rozdumalsja i schvališ to, čtoby Il'ka za Jurka otdalasja.

PETRO: Ňit ženo! Ja ostanu i na daľše pri svojemu. Ja, jak razdumoval pred tym vo vsem ďil'i, tak razdumuju i dnes'. Ja vo najboľšoj miri schvaľuju razdumovanije Il'ki našej. Ja vse jej daju za pravdu. Ona mudra i rozvažna ďivčina. I keďby vsi ďivki tak razdumovali, tohda by meňše bylo neščastnych manželstv na sem svit'i.

KATUŠA: Ta ja uže ne znaju, že čto treba robiti teper'?

Scena 2. Petro, Katuša, Il'ka i Haňa.

HAŇA: Katušo-Katušo, skažu ťi novinu!

KATUŠA: Jaku? Radostnu ci smutnu?

HAŇA: Jedna radostna a druha smutna.

KATUŠA: Hovor'te skoro, že o čem jesť slovo!

HAŇA: Sruľ žid othražalsja na tvojeho gazdu Petra. Hovoril, čto Petro česť jemu urval, že s chiži 'ho vyhnal, i zato pravotiti budet jeho. Svidkom jeho budet cigan Gusti.

KATUŠA: Vid'ite tetko, moj Petro vsehda do psoty zajdet pro svoju sprostu naturu. Ne raz kazala ja jemu, čtoby Sruľovi dal pokoj, i ne uražal česť jeho. Sruľ pan, on ne sterpit, čtoby jeho smerďačim židom nazyvali ľudi.

HAŇA: Ta vera, že pan. Jeho každyj nazyvajet panom v našem sel'i, jesče i sam richtar'.

PETRO: Ta uže dar'mo, ja vsehda budu tym, čto jem. — Ja jak doteper', tak i po semu Sruľa za klamnika budu deržati, a za pana jeho nikoli ne uznaju. A jesli ješče raz opovažitsja mňi do obysťa mojeho stupiti, ta 'ho tak vyveržu iz domu, že 'ho ni židovski rabiny ne pozbirajut.

HAŇA: Ne merzisja Petre. Dajme Sruľovi pokoj. Ne hovor'me o nem. Skažu Vam dačto inšoho, radostňijšoho.

KATUŠA: Skoro hovor'te tetko.

HAŇA: Slyšala jem dnes' v sel'i, čto Jurko richtarov sobirajetsja prijti do Vas na perehľady. Možno i dneska budet tut.

PETRO: Haňo, Haňo, sija novina ješče horša, jak byla perša.

IL'KA: Naj on do nas ne prichodit. Jesli on vstupit do našej chiži, tohda ja vyjdu von.

KATUŠA: Ne buď že taka zavzjata. Jesli s blizka poznaješ jeho, ta 'ho poľubiš i ne budeš mati ničeho protiv neho.

HAŇA: Tak-tak ďitinko moja, buď terpeliva i počekaj niž Jurko prijdet.

Scena 3. Petro, Katuša, Iľka, Haňa i Jurko.

JURKO: Dobri jem sja ne zabil na Vašem porozi. Čom že to ne date popraviti?

KATUŠA: Nič to, zato nič Jurku syne moj.

JURKO: Jak že by to nič, nebylo. Ci to nič, keď ja kark zlomju na Vašem porozi. Do našej chiži na spamjať zajdu choťaj jakij jem napityj. A vo Vašem domi prichodilo mňi zabitisja, choťaj jem lem jeden liter palenki vypil u Sruľa.

KATUŠA: Ta by ťa pohostiti s dačim Jurču?

JURKO: Pravda že tak. Ne na to prišel jem tut, žeby sme jedno na druhe prizeralisja.

KATUŠA: Mame masla, syra, jajec, svižoho chľiba i tak pohostimesja.

JURKO: Ja ne prišol jisti do Vas. Dajte dačoho napitisja.

KATUŠA: I to budet ne o dolha (obenetsja ko Iľki). Iľko, nole skoč do Sruľa i prines' palenki. Fľaška na oblaku, a tu maješ hroši.

IĽKA: Mamo toto uže ne zrobju. Ja nikoli ne nosila palenku do našeho obysťa, tak i teper' ne budu.

JURKO: Čto to za besida! Ty pyskata. Ta ty tak sluchaješ mamu tvoju. Beri fľašku a idi do Sruľa na palenku! Keby jes' mene ne choťila posluchati tak, jak svoju mater ne chočeš, ta by jem ťi ukazal!

KATUŠA: Jurču-Jurču syne moj, daj pokoj, ne hovor' jej ničeho. Tu suť tetka i pojdut oni do Sruľa.

HAŇA: Oh ďitočki moji, ja vďačno poslužu Vam, prinesu palenočki i vsi vypijem sebi, pohostime, poveselimesja.

JURKO: Ňit! Iľa musit idti do Sruľa. A jesli to ne zrobit, ta jej holovu otkruču. Ja taku ženu choču, čtoby mene posluchala.

IĽ'KA: Keď chočeš piti, ta idi sam sebi na palenku. Ty ľipše znaješ dorohu do žida, jak ja.

JURKO: Ta jak smiješ ty meňi tak otpovidati? Čekaj dam ja tebi, lem poženimesja!

KATUŠA: Pomali Jurku, tak nemož v domi našem hovoriti. Ty uže mnoho jesče za v času pozvolil sebi.

JURKO: Jak by ňit. Teper' ja rozkažu. Vsi majete mňi za ďaku choditi, bo keď ňit, ta vam ďivku ne vozmu za ženu. A

jesli Vy ne budete ticho, ta i Vy dostanete v jedno s ďivkoj Vašoj!

KATUŠA: Ta čto mnoho — ta ne zdorovo. Sije grobjanstvo uže ne možu znesti. Bodaj ťa chrobaki točili ty pijaku, bodaj ťa hrom zabil ty ľiňuchu!

JURKO: Ta ješče i Vy stara kľubako chočete dostati ot mene? Hovorju Vam, že ješče ne poznajete moju chlopsku naturu. — Po svaďbi, jak na mene date perepisati Vaši osminy, ne lem Vam rozkažu, ne lem Vas vsich nabiju, ale Vas i s chiži vybiju.

KATUŠA: To uže ne do vyderžaňa! Ty grobiane, ty pijaku pakujsja mňi iz chiži. (vybivajet 'ho s metloju) .Marš von! A boľše mňi tut ne prichodi, ne choču ťa boľše na svoji oči viďiti.

JURKO: (otchodit i kričit): Ta vašeho ancijaša, oblaki Vam potrepu!

KATUŠA: No vidite dobri ľude. Ješče ničeho ňit a tak grobijaniť. Ta čto on byl robil tohda s Iľkoju i s nami, jesli on byl oženilsja s neju, a my byli dali naš orek prepisati na neho.

PETRO: Oh, Bože dobryj slavu tebi vozdaju. Jakij jes' dobryj! Otvoriš oči tym, kotry ne viďat. Katušo radujsja tomu, čto teper' stalosja v našem domi, čto ja davno znal, to ty lem teper' uviďila. Vo domi našem bylo peklo, nepokoj v posľidnych dňach, ďivča naše horki slezy provalilo — a to vse bylo pro toho pijaka, a i pro tebe. Ty ne choťila virovati mojim serioznym, rozvažnym slovam, ne sluchala jes' ni na mudry slova Iľki. Protiv našej voľi choťila jes' ďivča svoje, svoju krov takomu lajdakovi na kark prišiti, a ju na cilyj život neščastlivoju zrobiti.

IL'KA: I ja radujusja tomu, že Jurko ješče za včasu ukazal svoju farbu.

KATUŠA: Petre mužu moj, Iľko ďivko moja. Perebačte mňi oči a zachranil nas vsich ot haňby, ot nesčasťa. Iľko, a že ja byla na omyľi. Blahodarju Boha i ja, že za včasu otvoril mňi oči a zachranil nas vsich ot haňby, ot neščesťja. Iľko, ďivko moja, tebi trafitsja ľipšij muž, kotoryj ľubiti, čestovati budet tebe i nas.

HAŇA: Vse krasno i pravda, čto hovorite, lem to chiba, že ne jesť palenki v domi i tak ne mame s čim počestovatisja.

(Konec druhaho akta.)

AKT III.

Scena 1.

(Scena: — selska gazdovska chiža, Petro pri stoľi novinku čitajet, pri nem sidit žena i šijet. Iľka chižu zamitajet.)

PETRO: (Škrabajetsja po holovi). To uže ne do vyderžaňa s tymi čechami!

KATUŠA: Čto zas takoje?

PETRO: Zaš zaprovadili novu porciju! Ne dosta, čto porciju platime ot zemeľ, domov, statkov, holov, ovočnych stromov, i ot kur — a ot teper' dolžny budeme platiti porciju i ot krestov, kotry postavlenny na hrobach pomeršich.

KATUŠA: To strašno s tymi čechami-pepikami. My lem na nich dolžny robiti.

PETRO: Ta vera že tak! (Ktos' na dverach chiži klopkajet.)

Scena 2. Petro, Katuša, Iľka i Gusti.

PETRO: Voľno!

GUSTI: Dobryj deň pane hospodar'!

PETRO: Daj Bože! Čto novoho prines jes' nam cigane?

GUSTI: Pismo maju dľa Vas.

PETRO: Jake, ot koho, skadi?

GUSTI: Iz Hameriki, o sem svidčit štemlik i pečatka na kovertki.

IL'KA: Na pevno ot Fedora iz Ameriki.

KATUŠA: I ja to dumaju, že to ot neho.

PETRO: (Otvirajet pismo.)

IL'KA: Oh apo, čitajte pismo na holos.

KATUŠA: Tak-tak, žeby i my znali, čto v nem stoit.

PETRO: (Na holos čitajet pismo.)

Dorohij prijateľu:—

Mile a krasne pozdraviňa same perše ot miloho Hospoda Boha, a tak ot mene Fedora, a to budet pro Vas moj dorohij prijateľu, pro Vašu milu ženu Katušu i pro Vašu ľubeznu ďivočku Iľku.

Ja, slava Hospodu Bohu zdorovyj, jakoho zdorovľa želaju i vsim Vam. Davaju Vam na znamosť, že ne o dolha vernusja do kraju ko Vam do toho sela, hďi jem vyros. Tak dumaju, že okolo Rusaľ uže pri Vas budu.

Ne vernusja domoj s porožnymi kešeňami. Za cilyj čas byl jem zdorovyj, mal jem dobru robotu i takim sposobom

zašporoval jem sebi ňiskoľko tysjačok. Kromi seho vo Vašem seľi kupil jem cilyj orek s murovanoju chižoju ot Perhača, kotoryj uže ne namirjajet vernutisja do staroho kraju. Pri Božoj pomosči budu mati na čem robiti i s čoho žiti. Uže lem jedno mňi chibit, — a to dobra žena. — I ženu najdu sebi, ale ne v Ameriki, ale vo starom kraju, a jesli vozmožno budet, to takoj vo Vašem seľi.

V pročich ostavaju so serdečnym pozdravlenijem i počtenijem do vsich Vas: Fedor.

KATUŠA: Oj čto to za dobra duša tot Fedor. Ta ne zabyl o nas. A jak krasno pišet. Keby lem dal Božičko, žeby pri dobrom zdorovľu prišol ko nam. Kto že byl dumal pered ňiskoľko rokami, že iz Fedora to budet, čto on dnes'!

PETRO: Ja vsehda znal, čto pered nim stojit krasna budučnosť, bo vse byl terezvym, usilovnym i statočnym čelovikom.

IL'KA: A čto najvažňijše, Fedor byl i jesť bohobojnym čelovikom. Nikohda ne proklinal ni Boha, ni ľudej. Do cerkvi vsehda chodil. Zato i Boh dopomoh jemu. Oh Bože, jakij jes' dobryj, na každoho maješ starosť.

GUSTI: Ta vera že Božičko dobryj, bo starajetsja i o ciganach. Viďite ja ne maju oreki-osminy, ne robju na nich a odnak ne holoduju. Maju dosta ne lem chľiba, ale i mjasa. Zato sebi veselo spivaju:

Ne orju ne isju samo sja mi rodit,
Proto v bruchu mojem nihda ne hurkotit.
Ne kradu, lem beru, čto pod ruki prijdet,
To je ne hrich ľude, čto k rukam priľipnet.

Že mjasa maju každyj čas, to tak samo Bohu možu ďakovati, bo iz ľubvi ko ciganam dopustit zdyšku na gazdovski sviňi, kury i tak zaopatrit nas s mjasom, jak dakoli židov s prepilkami, koli za 40 rokov v pustyňi vandrovali pod voditeľstvom Mojseja.

PETRO: More ne hovori mňi taki durnicy; čto mysliš, že Boh zato dopuščajet zdyšku na statki, čtoby vy cigany mali čto žerti. Boh pomahajet dobrym ľuďam, bohobojnym, a ne takim faraonam, jak ty, kotoryj ne molišsja. Boha ne ľubiš, neďiľami do cerkvi ne chodiš, ne postiš. A kromi seho kradneš, ne poderžiš sedmu zapoviď Božiju.

GUSTI: Gazdo posluchajte mene i na każde Vaše slovo daju otpoviď. Ja ľipše ľubju Boha, jak Vy prostaki i pravi zato ne turbuju jeho deň pri dňu s mojimi molitvami. Ci to Vy by Petre ľubli, keby dakto każdyj deň večer-rano lem ot Vas

prosil, že dajte mňi toto, dajte mňi toto. A hejže pohňivali byste sja? Tak stojit ďilo i s Bohom. Do cerkvi ne chožu, ale lem zato, bo vsehda paska svjatilasja, keď ja prišel do cerkvi, a to mňi barz zunovalosja. A skažu Vam i to, že postiti zato ne pošču, bo ja toho pravila deržusja, že ne to jesť hrichom, čto do ust vojdet, ale to, čto iz ust vyjdet. A čto tyčitsja kradeži, protiv seho uže protestuju. To jesť velika uražka ďľa mene Petre. Ne možu pozvoliti nisčiti ciganskú česť moju. Pered vsimi ľuďmi skažu Vam, že ja ne kradu, bo v desjať zapoviďach Božich stojit, že sedme ne ukradi. Sedme ukrasti jesť hrich. 6 kurki abo kački vsehda spokojno vozmu s kotoraho nibuď kurnika, ale sedmoj daju pokoj, bo sedme ne ukradi. Jesli bandurok potrebuju, to pojdu na chotar', vykopľu 6 kračkov a sedmyj ne rušaju, bo sedme ne ukradi. Na tengeričnoj zemľi 6 valkov kukuricy otlamľu a sedmomu daju pokoj, bo to hrich, bo sedme ne ukradi. No skažte Petre, že ci vozmožno čestňijše žiti na sviťi?

PETRO: Ah ty cigane, ta hďi jes' nabral takoj nauki? Možno ot Faraona, s kotraho roda proizchodiš. Naša christijanska vira na to naučajet nas, že postojanno majeme molitisja. Isus Christos kažet: prosite i dastsja vam, klopkajte i otvoritsja vam.

GUSTI: Ja to robju každyj čas, čto Christos prikazujet. Idu s chiži do chiži i vsjahdy zaklopkaju na dverach. A keď mňi dveri ne otvorjatsja, tohda otvorju jich sam. Ot ľudej prošu každyj deň, raz toho, druhij raz inoho, a keď mňi oni ne dajut, to vozmu sebi sam. Ta ci ne robju tak, jak Boh prikazujet?

PETRO: Cigane, s toboj nemož prijti na prostu dorohu.

GUSTI: Ta musit ktos' i po krivoj dorozi choditi.

PETRO: Ne breš mňi toľko cigane. Pakujsja von iz chiži i ne zabiraj moj čas. Ja maju čtos' važňijšoho pobesidovati so svoju rodinoju.

KATUŠA: Vyžeň Petre toho Faraona, bo pro neho nemožeme pobesidovati o Fedorovom lisťi.

PETRO: Ta ješče jes' tut more? Von iz chiži, marš!

GUSTI: (Vťikajet ko dveram, tam stanet i kažet.) Ta to je zaplata, že jem Vam pismo prines. Oh zone na džaneskaj! (Otchodit.)

KATUŠA: Dobre staryj, že jes' vyhnal toho Faraona. Ne mohli 'sme pro neho o Fedorovi pobesidovati.

PETRO: Katušo, toto pismo majet velikoje značenije ďľa nas, a osobenno že ďľa našej Iľki. Iz toho pisma ja to možu po-

razumiti, že Fedor vo našem seľi budet ženitisja. A choťaj ne jem prorokom, možu skazati i to, že Fedorova žena ne budet druha, jak naša Iľka.

KATUŠA: Oh daj Bože, žeby tak stalosja, jak ty prorokuješ. Ja by radovalasja tomu, keď by Fedor stalsja našim zjaťem. Iľko ďivko moja, ty jak razdumuješ o sem ďiľi?

IL'KA: Toľko Vam kažu mamo, že ja Fedora ľubju, a znaju, že i on mene ľubit. Imiju čorne na bilom, to jesť ťi pisma, kotory meňi on pisal iz Ameriki.

KATUŠA: Vidiš staryj, ta ona dopisovalasja s Fedorom, a my ničeho ne znali o sem.

PETRO: (S posmiškoju.) O vsem, a osobenno že o jej serdečnych ďilach ne musime znati. Taď ni ty ne vdarila na buben, koli jem ťi ot vojska pisal, a ne skazala jes' materi svojej, keď jem ťa vo siňach pociloval. Kažu tebi stara, že ďivča ne hovoriť do svita. Fedor vnimanije svoje obertal na našu Iľku, koli ješče do Ameriki išol.

IL'KA: (Vyzerajet črez oblak.) Apo-mamo, fiaker približajetsja ko našemu dvoru, v kotorom jeden molodyj pan siďit s kufrikom.

(Petro i Katuša leťat ko oblaku.)

KATUŠA: Ci to ne Fedor iz Ameriki?

PETRO: Vera že on. Nole prineste chižu do porjadku, bo doraz je tut. (Katuša i Iľka prjačut v chiži.)

Scena 3. Petro, Katuša, Iľka, Gusti i Fedor.

FEDOR: Slava Isusu Christu!

VSI: Vitaj, vitaj Fedore! (Vsi ruku davajut jemu.)

KATUŠA: Iľko ne haňbisja. Privitaj Fedora, nole pocilujtesja!

PETRO: Stara daj že jim pokoj i ne mišajsja do jich ďila, oni znajut i bez tebe, jak potrebno vitatisja!

(Fedor smijuči približujetsja ko Iľki i cilujet ju.)

KATUŠA: Fedore, Fedore čto za krasnyj parobok stalsja s tebe v toj Ameriki. Vyziraješ, jak dajakij vicišpan.

FEDOR: Slava Bohu i Vy vsi dobri vyhľadajete. A Iľka čto za ďivka. V ciloj Ameriki ňit jej pari. Červena jak ruža, oči sverkajutsja jej jak zvizdočki.

KATUŠA: Oh znaješ, čto každa ďivka na svoju mater, podobajet. I poslovica to kažet: jaka matka, taka katka. Vo molodych ľitach mojich i ja ne byla najostatňijša na svoju krasu. Mala jem pitačov dosta. A keď už sme v takoj besiďi, ta i to skažu tebi, že vera naša Iľka uže na otdavaňa.

IL'KA: Oh mamo ne hovorte tak.

FEDOR: Ačej ne pravda, čto mama hovorjat?

IL'KA: Ta ci ja znaju? (Smijetsja).

PETRO: Stara daj ty babskim besidam dnes' pokoj. Budeš mati času ješče o otdavaňu besidovati. Teper' radše poslu-chajme Fedora. Nole syne, skaži nam dačto o Ameriki, ci život tam ješče takij, jak koli ja tam byl, abo ci pereminilsja?

FEDOR: Znajete Petre, Amerika cilkom pereminilasja. Život ne takij veselyj, jak davno byl. Každyj oplakujet staro-davny zoloty časy. Samoperše v Ameriki jesť teper' jedno velikoje neščasťa, kotoroje tak nazyvajetsja: "prohibišin". To toľko značit, že salonov ňit, a palenku, pivo i vino ne svobodno prodavati ni piti. A jesli dakto dorvet sebi tak zvannoho "munšajnu" dahde, a 'ho pojimajut, tohda takoho ľipše karajut, jak čeloviko-ubijca.

Druhe neščasťa v Ameriki, čto ženy dostali pravo votovaňa. Baby teper' ne dozirajut svojich ďitej, kuchňi, ale choďat po političnych mitingach. Jesli chlop iz roboty prijdet straplenyj, babu svoju ne najdet doma. Ňit ni večeri, poneže ona političnyj miting za važňijšoje ďilo deržit, jak zdorovľa muža svojeho. Proto ne na jednom misťi nastanet zvada, bijka, peklo v domi. Daľije ženy-ďivki po koľina nosjať sukňi, mažutsja s červenymi farbami, i s biloj mučkoj a to vse hubit krasu jich lica. Po fabrikach robotnikov perehaňajut, ni otdychnuti jim ne dajut. Roboty malo, bo različny mašiny pozabirali misica robonikov. Proto radujusja, čto už jem doma i boľše do Ameriki ne pojdu.

PETRO: Tak ukazujetsja, čto Amerika teper' obernulasja hori nohami. Jesli by Kolumbus znal o sem, ta by stanul iz hroba i prohnal by na sto vitry vsich ťich, kotry Ameriku na smich postavili. Ale dajme už Ameriki pokoj, bo naša republika Čechoslovakia sto raz horša. Katušo nole shotuj dačto!

FEDOR: Ne truďtesja Katušo. Strudženyj jem i tak jisti ne možu teper'!

PETRO: Ta choť lem napijemesja Fedore na totu radosť, že jes' ščastlivo vernulsja ko nam. — Katušo prines toj palenoj. (Katuša prinosit fľašku i poharik na stol. Petro naľivajet i nukajet Fedora.)

FEDOR: Daj Bože zdorovľa!

PETRO: Daj Bože vsim nam i tebi!

FEDOR: Uže tri roki ne pil jem takoj dobroj palenki. V Ameriki za dorohi piňazi ne mož takoj dostati.

PETRO: Tota palenka zato taka dobra, bo to ne ot našeho nas, a

Sruľa, ale z Levoči iz potravnoho spolka, hde pečatovanyj napoj prodavajetsja. Fedore vypijme sebi ješče po jednom pohariku.

FEDOR: D'akuju Vam krasno Petre, boľše ne budu piti, bo ko pijatiki ne jem priviknutyj.

PETRO: Jak vižu syne moj, tvoja natura ne sminilasja ni v Ameriki, takij jes', jak i peredtym. Ja samo ne jem pijakom, ale keď radostna priležitosť pritrafitsja, tohda vypiju sebi dvatri pohariki.

FEDOR: Perebačte Petre, ja už pojdu do svojej murovanicy otpočiti trudy dolhoj dorohi. Buďte zdorovy!

PETRO: Idi s Bohom. Nasčiv nas i druhim časom.

(Fedor otchodit.)

Scena 4. Petro, Katuša, Iľka i Haňa.

HAŇA: Katušo, ci ješ' slyšala novinu?

KATUŠA: Jaku?

HAŇA: Fedor, kotryj nedavno prišel iz Ameriki, ne odolha ženitisja budet. — Vsi ľudi v seľi lem o sem hovorjať, a vsi ďivki za neho hotovľatsja. Klubačka svoju ďivku choťila by jemu na kark prišiti, i zato podlizujetsja jemu. Prinosit jemu hde kaši, hde pirohi, a dakoli až i syrovniki. Ale Fedor hlupyj by byl, žeby zato jej ďivku vzjal za ženu. D'ivka pyskata jak jej mati, rot jej chodit jak terlica. A pri semu tomu ona i velika brudnica, neznajet ňijakoho porjadka v domi. Fedorova murovanica ne pro ďivku staroj Klubački.

KATUŠA: Ja ne dumaju, že staroj Klubački udastsja Fedora pojimati s pirohami pro jej ďivku. Fedor rozumnyj mladenec.

HAŇA: Sluchaj tut Katušo! Jesče ťi boľše skažu.

KATUŠA: Hovorte tetko, Vaša besida duže interesujet mene. Sluchati budu Vas i do rana.

HAŇA: I Glogojdaňa prihotovľajet svoju ďivku za Fedora. Hovorit, čto jej ďivka duže by pasovala ko Fedorovi. Ale hde že by mal oči, keď by na jej ďivku zlakomilsja? Pravda, bohata je, ale čto s toho, koli rapava. Jej lice tak vyzirajet, jak bysja po sterňanki byla pasla.

KATUŠA: To ne ďivka, ale maškara.

HAŇA: Ta vera pravdu skazala jes Katušo. — Ale jesče jedno ťi skažu. I Trubičkova Olena paset svoji oči na Fedorovi. Naj svit smijetsja na sem! Či ona dostojna za Fedora? Židovska služnica byla, a voločilasja so vsimi parobkami. Či Fedorovi takoj ženy treba?

KATUŠA: Pravdu majete tetko. Fedor čestnyj, krasnyj junoša, proto zaslužil sebi i porjadnu ženu.

HAŇA: Tvoja Il'ka, Katutša, najl'ipše pasovala by jemu. A ja to počuvaju, čto Fedor majet d'aku na ňu. Ľudi kažut, že byl v Levoči i kupil hadvabnu chustku pro tvoju Il'ku, a že choť kotryj čas prijdet do Vas na perehľady, a Il'ku poprositi za ženu.

KATUŠA: Oh tetko, jaka to radostna novina dľa nas!

Scena 5. Petro, Katuša, Il'ka, Haňa, Fedor i Havrila.

HAVRILA: Daj Bože dobryj večer!

KATUŠA: Daj Bože! Vitajte! Posidajte za stol.

PETRO: Stara, milych hostej majeme. Ci znaješ, že jaka tvoja dolžnosť teper'?

KATUŠA: Jak by jem ne znala. Vse maju doma pro nich.

HAVRILA: čestny ľude — a osobenno že Vy Katušo, ne prihotovľajte ničeho pro nas do toho časa, poka ne predložu cil' našeho prichoda do Vas.

PETRO: Predložte Vaše želanije i uvidime, že ci vozmožno dati Vam to, čto Vy želati budete.

HAVRILA: My prijšli do Vas Petre i Vy Katušo s toju cileju, žeby prosilisme ot Vas to, čto najmilšoje i dorohšoje majete vo Vašem čestnom domi.

HAŇA: Tak hovorit tot Havrila, jak dajakij fiškaľ. Ale ne čudo, že tak znajet, bo dolhi roki jesť cerkovnikom, i tak vsehda naučitsja dačto to ot duchovnika, to ot kantora.

HAVRILA: Pravdu majete Haňo. Ot mudrych, učenych ľudej mož naučitisja mnoho mudroho, dobroho. Ale perebačte Haňo my ne prijšli tut, čtoby my dnes' s Vami diškurki mali. My majeme važnoje d'ilo pered soboju.

KATUŠA: Hovor' Havrilo jasno, že čto chočete?

HAVRILA: Jak znajete, Fedor vernulsja iz Ameriki. Parobok čestnyj, krasnyj. Poznajete jeho tak, jak ja sam. V jeho murovanici ne možet sam prebyvati. Ňit 'mu kto variti, rajbati, a chižu v porjadku deržati. Chiža pusta. Zato Fedor potrebujet pomočnicu, ženu. — On tak dumajet, čto Vaša Il'ka byla by najdostojňijša zaňati mistce v jeho murovanici. Dumajet, čto ona by prinesla teploty do toj krasnoj, ale pustoj chiži. On ju ľubit i dnes' prijšlisme tut, čtoby pozvidalisja Vas i Il'ki, že ci chočet byti Fedorova žena.

PETRO: Dorohi prijateľi! Vo duže važnoj spravi prijšli Vy tut dnes'. Vo sem d'il'i dolžny my vsi važno postupovati. Znaju, že sam Boh skazal: "Ne dobri čeloviku samomu žiti

na zemľi." Znaju, že Fedor potrebujet pomočnicu, ženu. — Poznaju jeho ot maleňkosti, jak čestnoho čelovika i pravi zato, so svojej storony vďačno daju Iľku za neho, jesli to podobajetsja Bohu i Iľki. Katuš hovor' i ty, že jak razdumaješ vo sem ďiľi.

KATUŠA: Znajete dobri ľudi, ja ďivča ne zato chovala, čtoby ono pri mňi ustarilosja, a do smerti varkoč nosilo. Ja vďačno daju Iľku Fedorovi do ruk, a jesli ona ničeho ne majet protiv seho, ja daju na nich svoje blahoslovenije.

HAVRILA: Iľko, teper' na tebe rjad. Skaži nam, že ci potverdiš slova otca tvojeho i materi tvojej? Skaži nam, že ci chočeš čepec nositi vmisto varkoča, to jesť že ci chočeš otdatisja za Fedora?

(Iľka pozerajet s boka na bok stydlivo a haňbitsja hovoriti.)

HAVRILA: Ne haňbisja Iľko, poď blizše ko nam. Skaži nam, ž[illegible] ci ľubiš Fedora, a ci chočeš byti jeho žena.

IĽKA: (Po tichi haňblivo.) Ja ľubju jeho i pojdu za neho.

HAVRILA: Ci slyšaliste, že čto skazala ona? Potverdila slova otca i materi. Pojdet za Fedora. Fedor poď tut. (Fedor phichodit ko Iľki.) Tut jesť tvoja narečenna. Daj tut i persteň. Zrobime duškom i rukoviny, bo čas korotkij. A ne odolha i svaďbu otbavime. Poďte i Vy tut rodiči, i po blahoslovte jich. (Prichoďat otec i mati.)

A Vy moloďata pocilujtesja pered nami. Udarte zolotu pečatku na sej kontrakt, kotoryj teper' zrobilisja. (Fedor i Iľka cilujutsja.)

VSI: Slava-slava, ne stydajtesja!

HAVRILA: Slava Bohu! Pervyj krok uže sčastlivo i uspišno zrobilisme. Teper' už lem oholoski sľidujut i svaďba. Na siju radosť vsi pohostimesja, zajime. zapijeme a pri semu i zaspivajeme. – Zakličte ďivki-parobki iz sela, naj vsi radujutsja s nami. Haňo, nole zakličte jich!

HAŇA: (Vyjdet iz chiži, ale v korotkom časi vernetsja s ďivkami i parobkami. Katuša i Iľka na stol prinesut chľib i palenku.)

Scena 6. Petro, Katuša, Iľka, Haňa, Fedor, Havrila, Sruľ, Gusti, ďivčata i parobki.

HAVRILA: (S poharikom v ruki.) Želaju ot Hospoda Boha, čtoby poblahoslovil sich ženichov i jich obručenije. Naj prebyvajet meždu nimi čista, neskverna [illegible]ov do konca jich života. Naj svitiť jim solnečko b[illegible]ľosti, radosti i ľubvi na

každom kročaji jich zemeľnoho života. Naj proživajut svoji dni v radosti i pri dobrom zdorovľu, čtoby mohli dožitisja oni i my jich radostnoj svaďby. — Naj blahoslovit Vas Boh, Iľko i ty Fedore na mnohaja i blahaja ľita.

(Vsi spivajut mnohaja ľita.)

HAVRILA: A teper zaspivajme sebi vsi veselo:

"Na Repašskoj turňi dva holubki siďat,
Tak sja rady majut, dobri sja ne zjiďat.

Fedor je dobryj chlop, a Iľka ďivčina,
Už hotova pro nich velika perina.

Už lem lada chibit i braltovski šaty,
Ale vo Levoči možno vse dostati."

HAVRILA: Teper' vsi do tancu i spivajme dalej veselo:

Choť piju, choť piju lem vodu
Ne maju, ne maju pokoju,
Bo ľude mňa pijakom
Pijakom, pijakom volajut'.

Budu teper' piti lem vino
Na zdorovja dobre Iľkino,
A na to nič ne daju,
Čto ľude o meňi dumajut.

HAVRILA: Zabavilismesja krasno, veselo. — Teper' pojdeme dalej. Iľko, Fedore pozberajtesja i ideme na faru oholoski dati zapisati, čtoby na neďiľu otbylosja pervoje ohološenije v cerkvi.

Scena 7.

(V chiži sobranny suť na svaďbu poklikanny ľudi: družby-družički, Havrila, Sruľ, Gusti, Haňa, Petro, Katuša, zastavnik v rukach deržit iz chustok zhotovlennu zastavu.)

HAVRILA: Dobry, čestny ľude, cerkovny oholoski uže vyšli. Ňit nijakoj perepony. Iľka s Fedorom možut dnes' po Božomu zakonu stupiti do stavu manželskoho. Dneska jesť deň svaďby i vinčanija. My vsi zato prijšli tut, čtoby sme učastnikami byli radosti ženichov, a žeby 'sme jich do šľubu otprovadili.

GUSTI: Skažte Havrilo jesče i to, že jisti i piti budeme. Bez toho svaďba ničeho ne stojit.

HAVRILA: Buď spokojnyj cigane. I to budet, ale až po vinčaniji.

SRUĽ: A ci budet dosta vina, piva, palenki? Bo keď ňit, to ja obstarajusja o tom jesče za v času.

PETRO: Sruľ ne buďte bezočlivyj. Ne probujte gešeft robiti teper' v mojem domi. Ja obstaralsja o vsem, čto na svaďbi potrebujetsja.

SRUĽ: Ja zato spominaju to Petre, čtoby ne prijšli ste do zamišateľstva, jesli pijatika vyjdet Vam. Teper' taki čuda ne stavajutsja, jak dakoli v Kaňi Galilejskoj, koli Christos iz vody vino zrobil.

GUSTI: Sruľ pravdu kažet, bo u neho naoborot tvoritsja. V jeho korčmi vino i palenka obertajutsja na vodu.

SRUĽ: Ne kaži take Gusti, bo ťi ne daju boľšeraz palenki napitisja.

GUSTI: Keď mi ne dajete, to skažu i to, že Vy choť ne krest, ale zato palenku každyj deň pokrestite s vodoju.

SRUĽ: Bodaj Jehova pokaral ťa, ty Faraone!

HAVRILA: Ne spričajtesja teper' bo pered nami stojit važňijšeje, ďilo, jak palenka abo vino. Prežde by my moloďata otprovadili do cerkvi na šľub, dolžny oni stupiti pered svojich roditelej, čtoby polučili ot nich jich blahoslovenije. (Iľka i Fedor kľaknut pered Petra i Katušu.)

HAVRILA: (Prodolžajet.) Dorohi rodiči! Pered Vami klečit Vaša ľubezna doňka, kotoroju vychovaliste vo strasi Božom i viri. Vaša doňka Božim proviďinijem izbranna dľa toho, čtoby stalasja ženoju seho mladenca. Laska-ľubov prinesli jich dovjedna. Teper' ja vo imeni Vašoj ďivki, ďakuju Vam za Vašu rodičevsku ľubov, za Vaši staranija, jaki Vy mali s neju za 18 rokov. Naj Vas Boh blahoslovit. A koli Božoje blahoslovenije prošu na Vas, podajte i Vy Vaše blahoslovenije na Vašu ďitinu, bo molitva rodičev potverždajet osnovanije domov. Pri jej boku klečit statočnyj mladenec, jej budusčij muž. On budet doziratelem ot teper' Vašej doňki. V korotkom časi budut muž i žena. On sirota. Rodiči jeho už davno vstupili do vičnosti, ni ne pamjatajet jich. Pri Božoj pomosči odnak vyros i čestnym mladencem stalsja. Teper' Vy prijmite jeho za syna i podajte na neho Vaše blahoslovenije, vmisto jeho pomerších roditelej. (Iľka i Fedor kľačat pered rodičami.)

PETRO: Naj Vas Boh blahoslovit ot Siona na každom kročaji života Vašeha.

KATUŠA: (S plačem.) Božoje blahoslovenije da budet na Vas. (Po semu otec i mati pocilujut ženichov. A pritomny spivajut jim, na mnohaja ľita.)

HAVRILA: (Kričit.) Zastavnik zastavu do ruk! Muzikanty na pered i hrajte veselo, Družby-družički poostrijte horla i spivajte, bo ideme do šľubu, naj ciloje selo znajet, že svaďbu otpravľajeme. A niž my v cerkvi budeme, Vy domašny shotujte dobru hostinu, žeby po šľubi vsi dobri pohostilisja. Iďme do cerkvi. (Spivajut a iduť vsi po za sceny.)

Spiv:

Začinajut teper' v cerkvi vyzvaňati,
Bo Fedor i Iľka naša idutsja vinčati,
Naš pan uže v cerkvi stojat s knižkoj pri oltaru,
A my teper' tam vedeme našu mladu paru.

Pan kantor už vo krylosi horlo nadyrajut
A cigany teper' vsim nam veselu pisň hrajut,
Ne plač Iľko, ne plač Iľko ani ty Fedore
Bo teper už narikaňa nič Vam ne pomožet.

(Po skončaniju pisňi vsi prijduť nazad na javisče.)

HAVRILA: Slava Bohu uže 'sme po šľubi. Petre, Katuša privitajte Vašich ďitej so soleju i chľibom. Iľka uže ne Vaša, ale Fedorova zakona žena. Ne razlučit jich nič, lem riľ a motyka.

HAŇA: A ci Iľka ne plakala v cerkvi? Ci holosno hovorila slova prisjahi?

HAVRILA: Dobri spravovalasja. Vse krasno bylo.

(Petro i Katuša s fľaškami v rukach nukajut hostej.)

HAVRILA: Naj Boh blahoslovit i živit moloďata. Želaju čtoby 'sme o rok vo jich domi zyjšlisja na krestinach.

VSI: Daj Bože, žeby na teper' rok na krestinach byli 'sme u nich.

GUSTI: Daj Vam Bože proroka-do roka. Želaju Vam chlopčika. A keď chlopec budet, ta 'mu prinesu husľi na darunok.

SRUĽ: I ja to želaju ot Boha, žeby u nich byli krestiny. Ale naj to budet, čto Jehovi sja ľubit, ci chlopec, ci ďivča. Ale napered prošu ťa Fedore, žeby jes' na krestiny ot mene kupil napoj.

HAVRILA: Teper' poďme dalej. Sľidujte po zakonu braltovskij tanec. Kto chočet s braltoju tancovati, to musit zaplatiti dobri. Nevisti treba čepec, koryto, varichu, a čto boľše i kolisku. — O tom my majeme obstaratisja. — Muzinkanty hrajte a Vy družički spivajte! — Iľko do tancu!

(Vsi tancujut s braltoju i spivajut.)

Iľka uže nevista 2.
To je pravda izvistna 2.

Iľka krasna nevista 2.
Poneset syr do mista 2.

Čepec pro ňu hotovyj 2.
Dobryj, krasnyj šovkovyj 2.

Z Repašov do Levoči 2.
Bo majet čorny oči 2.

Treba ju začepiti 2.
I konťu jej zrobiti 2.

Naša mlada nevista 2.
Vpala s peca do ťista 2.

Mladyj ko nej priskočil 2.
A ju s ťista vychopil 2.

(Po dokončeniji pinija molodyj muž priskočit k ženi svojej i vyrvet ju s ruk toho, kto s neju tancujet.)

HAVRILA: Svaďbu dokončilisme. Pomaly treba nam vsim domoj sberatisja, bo moloďata straplenny. Položte ladu i perinu na voz, naj idut s Bohom na svoje gazdovstvo do svojej murovanicy. A Vy svaški iďte s nimi a molodicu začepte, naj prožívajut veselo pri zdorovľu i Božom blahosloveniji na mnohaja ľita.

(Pod čas pinija Fedor s Iľkoju stojat na serediňi a vsi hosťi okolo nich.)

Kurtina padajet.

KONEC.